

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ ЗАСОБІВ В ПРИВАТНО-ОРЕНДНИХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

І.В.Безп'ята, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто основні показники ефективності використання оборотних засобів в приватно-орендних сільсько-господарських підприємствах Новобузького району Миколаївської області за 2001-2003 роки.

В статье рассмотрены основные показатели эффективности использования оборотных средств в частно-арендных сельскохозяйственных предприятиях Новобугского района Николаевской области за 2001-2003 года.

Постановка проблеми. Ефективність використання оборотних засобів на сільськогосподарському підприємстві має важливе значення, так як здійснює значний вплив на загальну ефективність всієї сукупності засобів, залучених підприємством. Це пояснюється тим, що тривалість обороту основних і оборотних засобів суттєво відрізняється через принципові відмінності за характером участі у виробничому процесі основних та оборотних засобів. Якщо перші неодноразово беруть участь в процесі виробництва, то оборотні засоби — один раз, повністю споживаючись в кожному його циклі. Обороти основних засобів вимірюються роками, в той час як оборотні виробничі фонди і фонди обігу протягом року здійснюють, як правило, декілька оборотів. Отже, оборотні засоби, що обслуговують оборот оборотних виробничих фондів і фондів обігу, багато в чому визначають загальні темпи і ефективність виробництва.

У процесі становлення ринкових відносин питання ефективності використання оборотних засобів є надзвичайно важливим для сучасного сільськогосподарського виробництва.

Вивченню проблеми формування та ефективного використання оборотних засобів було присвячено багато наукових досліджень М.Я.Дем'яненка, Т.М.Ковальчук, І.В.Стефанова, Л.А.Демчук,

Ю.Г.Мусяки та інших.

Результати досліджень. Рациональне використання оборотних засобів має суттєвий вплив на результати виробництва. Воно сприяє збільшенню випуску продукції з відносно меншою сумою матеріальних та грошових ресурсів, звільнення яких є додатковим джерелом розширеного виробництва та підвищенням ефективності господарської діяльності.

Нераціональне використання оборотних засобів незалежно від джерел їх утворення (власні або залучені) веде до збільшення потреби для випуску запланованого об'єму продукції та негативно впливає на фінансові результати від реалізації продукції через зростання її собівартості. Тому аналіз резервів більш економного використання оборотних засобів має важливе значення для пошуку шляхів підвищення ефективності виробництва в цілому.

Як відомо, оборотні засоби підприємства мають подвійну природу. З одного боку, вони є суттєвою частиною майна (активів) підприємства, втіленою в запасах і затратах, незавершених розрахунках, залишках грошових коштів, з другого — це частина його капіталу (пасивів), яка забезпечує безперервність і безперебійність господарського обороту. Тому, щоб об'єктивно дати оцінку ефективності оборотних засобів у частині активів доцільно використовувати показники оборотності та техніко-економічні показники. З іншого боку, частина оборотних засобів споживається у вигляді оборотного капіталу, який авансується у виробничий процес і тим самим впливає на формування собівартості продукції (робіт, послуг). Тому, оцінюючи ефективність використання цієї частини оборотних засобів, необхідно застосовувати показники їх віддачі.

Під оборотністю оборотних засобів розуміють тривалість одного повного кругообороту засобів з моменту перетворення оборотних засобів в грошовій формі у виробничі запаси і до виходу готової продукції і її реалізації. Кругооборот засобів закінчується зарахуванням виручки на рахунок підприємства.

Оборотність оборотних засобів характеризується такими взаємопов'язаними показниками: коефіцієнтом оборотності, коефіцієнтом завантаження і тривалістю одного обороту.

$$K_{об} = \frac{O_p}{C_{об}}; K_z = \frac{C_{об}}{O_p}; t = \frac{C_{об} * 360}{O_p},$$

де $K_{об}$ — коефіцієнт оборотності;

K_z — коефіцієнт завантаження;

t — тривалість одного обороту;

O_p — річний оборот;

$C_{об}$ — середньорічна вартість оборотних засобів.

Основним показником є коефіцієнт оборотності, інші (коефіцієнт завантаження і тривалість одного обороту) — похідні від нього.

Управління оборотними засобами в приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах передбачає політику управління цими засобами за матеріальною або грошовою формою, або за окремими їх видами: запасами товарно-матеріальних цінностей, що включають запаси сировини, матеріалів готової продукції; дебіторською заборгованістю; грошовими активами (табл. 1).

Таблиця 1

**Показники ефективності використання оборотних засобів
в приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах
Новобузького району Миколаївської області**

Показники	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.
Коефіцієнт оборотності	1,47	1,64	1,21	1,26
Коефіцієнт завантаження	0,68	0,61	0,83	0,8
Тривалість одного обороту	245,02	219,24	298,45	286,28

Розраховані показники свідчать про те, що за останні роки ефективність використання оборотних засобів в приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах Новобузького району знижується. Так, коефіцієнт оборотності у 2003 році порівняно з 2000 роком зменшився на 14,3%, коефіцієнт завантаження зростає, так як є показником оберненим до коефіцієнта оборотності і відповідно збільшується тривалість одного обороту на 41,26 дня. Якщо порівняти 2003 рік з 2002 роком видно повільне покращення ситуації, про що свідчить збільшення коефіцієнту оборотності на

4,1% та зменшення тривалості одного обороту на 12,17 дня. Це є позитивним для діяльності будь-якого підприємства — з підвищенням швидкості обороту оборотних засобів зростає ефективність їх використання.

Завдяки прискоренню обороту оборотних засобів підприємство може зменшити потребу в них і досягти в цих умовах кращих виробничих результатів, а вивільнені кошти направити на диверсифікацію виробництва, соціальний розвиток колективу тощо.

На термін обороту істотно впливають коливання середніх залишків оборотних засобів і суми виручки від реалізації, що можна проаналізувати за даними таблиці 2.

Таблиця 2

**Аналіз періоду обороту оборотних засобів
в приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах
Новобузького району Миколаївської області**

Показники	2002 р.	2003 р.	Зміна за рік
Середні залишки оборотних засобів, тис. грн.	18716,2	21026	2309,8
Сума виручки від реалізації, тис. грн.	22576	26441,3	3865,3

За допомогою способу ланцюгових підстановок розрахуємо вплив визначених факторів на зміну терміну обороту оборотних засобів:

$$t_{2002р.} = \frac{Соб_{2002р.} * 360}{Ор_{2002р.}} = \frac{18716,2 * 360}{22576} = 298,45 \text{ днів}$$

$$t_{\text{умовний}} = \frac{Соб_{2003р.} * 360}{Ор_{2002р.}} = \frac{21026 * 360}{22576} = 335,28 \text{ днів}$$

$$t_{2003р.} = \frac{Соб_{2003р.} * 360}{Ор_{2003р.}} = \frac{21026 * 360}{26441,3} = 286,28 \text{ днів}$$

Таким чином, у 2003 році порівняно з 2002 роком період

обороту оборотних засобів в приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах Новобузького району Миколаївської області зменшився на 12,17 дня. Це відбулося за рахунок збільшення середніх залишків оборотних засобів — період обороту збільшився на 36,83 днів, але за рахунок зростання виручки від реалізації цей показник нейтралізувався, що призвело до скорочення обороту оборотних засобів на 49 днів.

Висновки. Хоча показники ефективності використання оборотних засобів в приватно-орендних сільськогосподарських підприємствах Новобузького району Миколаївської області в 2003 році порівняно з 2002 роком зростають, але це не свідчить про якісні зміни у роботі приватно-орендних сільськогосподарських підприємств та раціональне використання економічних ресурсів, а лише показує напрями пошуку додаткових внутрішніх резервів, оскільки прискорення обороту оборотних засобів покращує використання прибутку, знижує операційні витрати та забезпечує надходження грошових ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств: Підручник. – К.: ІЗМН, 1996. – 512 с.
2. Гришова І. Ю. Ефективність використання оборотних засобів молокоперобних підприємств // Економіка АПК. – 2003. – №6. – С. 79-82.
3. Мусіяка Ю. Г. и др. Оборотные фонды колхозов. - К.: Урожай, 1980. - 132 с.

УДК 631.153.551

МОДЕЛЬ СОЗДАНИЯ РЕГИОНАЛЬНОГО РЕСУРСНОГО ЦЕНТРА В РЯЗАНСКОЙ ОБЛАСТИ

Г.И.Юрьева, доктор экономических наук, профессор

И.В.Литвинова, аспирант

Рязанская государственная сельскохозяйственная академия

Запропоновано модель ресурсного центра, що представляє собою принципово нове утворення, що є істотно удосконаленим утиленням створюваних на заході бізнес-інкубаторів і поєднує у

Вісник аграрної науки Причорномор'я,

Випуск 1, 2005

135